

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
İlâhiyat Fakültesi Dergisi

The University of Kahramanmaraş Sütçü İmam
Review of The Faculty of Theology
ISSN-1304-4524 e-ISSN-2651-2637

Hadislerdeki Gusül ile Pratikteki Guslün Karşılaştırılması

A Comparison between the Ḥadīths and the Sunna
in the Context of the Ghusl

Yazarlar / Authors

Veli ABA

Doç. Dr., KSÜ İlahiyat Fakültesi Temel İslam Bilimleri
Anabilim Dalı, Kahramanmaraş / TÜRKİYE
vaba75@hotmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-4558-038X>

Beytullah ÇİÇEK

Yüksek Lisans Öğrencisi, KSÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü
Temel İslam Bilimleri, Kahramanmaraş / TÜRKİYE
beyt.9538@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-8086-4658>

Makale Türü/ Article Types: Araştırma Makalesi/ Research Article

Makale Geliş Tarihi/ Date of Receipt: 14/07/2021

Makale Kabul Tarihi / Date of Acceptance: 29/12/2021

Makale Yayın Tarihi: 31/12/2021

Yayın Sezonu/Pub Date Season: Aralık/ December

Yıl/Year: 19 **Sayı/Issue:** 38 **Sayfa /Page:** 121-154

Atıf/Citation: Aba, Veli – Çiçek, Beytullah. “Hadislerdeki Gusül ile Pratikteki Guslün Karşılaştırılması”. *KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi* 38 (Aralık 2021), 121-154.

<https://doi.org/10.35209/ksuifd.971280>

• *Bu makale iThenticate programında taranmış ve intihal içermediği tespit edilmiştir.*

Hadislerdeki Gusül ile Pratikteki Guslün Karşılaştırılması

Öz

İslam dîni açısından gusül hem bazı ibadetlerin yerine getirilebilmesi için bir ön şart hem de günlük hayatta Müslümanların çok önem verdiği bir tür temizliktir. Gusülle ilgili temel meseleler Kur'ân ve sünnette belirtilmiş, Resûlullah (s.a.v.) tarafından tatbik edilmiştir. Gusül, İslamiyet'te çok önem verilen bir temizlik olmakla beraber sadece İslâm'da görülen bir dinî uygulama değildir. Kadîm ilâhî dinlerde ve beşerî inanışlarda da gusül bilinmekte ve uygulanmaktadır. Guslün bu denli faal, fitrî ve yaygın bir temizlik oluşu, yeni Müslüman olanlar tarafından bazı nüanslarla önceden bilinmesi ve kozmopolit toplum yapısından dolayı farklı dinlerin mensuplarıyla bir arada yaşanması sonucu onlardan etkilenilmesi gibi sebeplerle dinin diğer birçok alanında olduğu gibi gusülle ilgili yanlış bilgi ve uygulamalar da Müslümanlar arasında yayılmıştır. Bu çalışmada öncelikle gusülle ilgili Kur'ân-ı Kerîm ve sünnet temelli sahih bilgiler delilleriyle birlikte ele alınacak, sonrasında halk arasında popüler olan bilgi ve uygulamaların kaynakları irdelenecek, ilgili rivâyetlerin tahlil ve tenkidi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Sünnet, Temizlik, Gusül, Abdest.

A Comparison between the Ḥadīths and the Sunna in the Context of the Ghosl

Abstract

Ghosl is both a prerequisite for performing prayers and worship and a kind of cleansing that Muslims care about very much in daily life. The basic issues related to gusul are stated in the Qur'ân and Sunna and were implemented by the prophet Muḥammad (peace be upon him). Ghosl is a cleansing that is crucial in Islam, but it is not just a religious ritual that is seen in Islam. Ghosl is also known and practiced in ancient divine religions and human beliefs. As in all areas of religion, false information and practices about ghosl have spread among Muslims due to such an

active, natural and widespread cleansing of ghusl, prior knowledge of New Muslims with some nuances, and influence from them as a result of coexistence with members of different religions due to the structure of a cosmopolitan society. In this study, first of all, true information based on the Qur'an and Sunna related to the ghusl will be considered together with evidence, then the sources of information and practices popular among the people will be examined, and the analysis and criticism of the related rumors will be made.

Keywords: Hadith, Sunna, cleaning, ghusl, ablution.

Giriş

Gusül; ergenlik çağından itibaren bütün Müslümanları ilgilendiren Kur'an ve sünnet temelli bir mesele olmakla beraber popüler kültürde de genişçe yer bulan aktif bir konudur. Tarih boyunca Müslümanlar, dinle ilgili hemen her konuda olduğu gibi gusülle ilgili de dinin koyduğu hükümlerin yanı sıra kendi kültürlerinden, eski inanışlarından ve diğer dinlerin mensuplarından edindikleri bazı bilgi ve uygulamaları, dinin hükümleri gibi algılayıp uygulamaya koymuşlardır. Zamanla bu uygulamalar dinî hükümlerin önüne geçmiş ve bu sebeple din dışı uygulamalar halk arasında yaygınlaşmıştır.

Gusül; namaz, tavaf, mescide gitmek gibi ibadetlerin, Kur'an'a dokunmak ve okumak gibi bazı dinî ritüellerin yapılabilmesi için farz olan, hükmî bir kirliliği ortadan kaldırması itibariyle mânevî, su ile bütün vücudun yıkanması suretiyle yapılması itibariyle de maddî bir temizlik çeşididir. Kur'an-ı Kerim'de *وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا* "Eğer cünüp iseniz iyice temizleniniz."¹ âyeti ile farz kılınan gusül, sünnette vârit olan uygulamalar ile farzları, haramları, sünnetleri, mekruhları vb. birçok detaylarıyla açıklanmıştır. Bilindiği gibi gerek gusül olsun gerekse bununla ilişkisi olan abdestsiz, cünüp, hayız veya nifas halinde olan kimselerin Kur'an'a dokunmak ve okumak, dua okumak gibi konular etrafında öteden beri bazı tartışmalar sü-

¹ *Kur'an Yolu* (Erişim 9 Ağustos 2021), el- Mâide 5/6.

regelmıştır. Makalemizin hacmini de göz önünde bulundurarak bu tartışmalardaki ayrıntılara girmeden konuyla ilgili güncel hayatta yer alan uygulamalar üzerinden tespit ve değerlendirmelerde bulunmaya gayret edeceğiz. Makalemizde gusülle ilgili Kur’ân-ı Kerim ve sünnet kaynaklı sahih bilgileri Hanefî mezhebinin görüşleri doğrultusunda aktardıktan sonra bu hükümler dışında araştırmamızdan edindiğimiz bilgileri ve uygulamaları Kur’ân ve sünnet ekseninde tahlil ve tenkit edeceğiz. Müslümanların ibadet ve sosyal hayatında bu denli bir öneme sahip olan gusül konusunda sahih dinî bilgileri, yanlış bilgiler ve uygulamalardan arındırmaya gayret edeceğiz.

Halk arasında yaşları, cinsiyetleri, eğitim durumları ve yaşam tarzları farklı bir grup Müslüman üzerinde yaptığımız kişisel gözlemler ile çalışmamızın odak noktası olan, gusül konusunda klasik kaynaklarda ve ilmihallerde yer alan Kur’ân-ı Kerim ve sünnet kaynaklı bilgiler dışında popüler alanda var olan bilgi ve uygulamaları tespit etme gayretinde olduk. Makalemizde ele alacağımız konuları 9 başlık altında inceleyeceğiz. Makalenin birinci bölümünde guslün lügat ve ıstılah manâlarına değindikten sonra gusülle ilgili âyetleri, meâllerini ve kısaca tefsirlerini, gusülle ilgili bazı hadislerin Arapça metinlerini ve tercümelerini, guslün farzlarını, sünnetlerini, haramlarını, mekruhlarını, sünnet ve mendup olan gusülleri ve guslü gerektiren durumları Hanefî mezhebinin görüşleri doğrultusunda belirtip yer yer Şâfiî mezhebinin görüşlerine de değineceğiz. Makalenin dokuzuncu başlığında ise, çalışmanın öncesinde yaptığımız kişisel gözlemlerden elde ettiğimiz gusülle ilgili bazı bilgilere ve uygulamalara yer verip bunların rivâyetler ekseninde tahlil ve tenkidini yapacağız.

1. Guslün Lügat ve İstılah Anlamları

Lugatta “su ile yıkamak, kirleri gidermek, temizlemek” manasında mastar olan **غَسَلَ** gusl² ve “yikanmak” manasında isim olan

² Ebû Nasr İsmail b. Hammâd el-Cevherî, *es-Sihâh fi'l-luga* (Kahire: Dârü'l-hadis,

غُسْلٌ³ kelimeleri ıstilahî olarak cenabetlik, adet ve lohusalık gibi mânevî kirlilikten temizlenme niyetiyle bedeninin tamamını yıkamak anlamına gelir. Ülkemizde “boy abdesti” ve “büyük abdest” olarak isimlendirilir.

Gusül, Hanefilere göre “ağız ve burun içi dâhil olmak üzere bütün vücudun temiz su ile yıkanması” demektir.⁴

Gusülle ilgili bilinmesi gereken fikhî ve lügavî ıstihlâhlardan iğtisâl; bütün bedeni su ile yıkamaktan⁵ ibaret olup onun sıcak su ile olanına istihmâm (hamam yapma) ve soğuk su ile olanına ibtirat (serinleme) adı verilir.⁶ Kur’ân-ı Kerîm’de وَشَرَابٌ بَارِدٌ مَّغْتَسَلٌ هَذَا بِرَجْلِكَ هَذَا مَغْتَسَلٌ بَارِدٌ وَشَرَابٌ "Ayağını yere vur (dedik), işte yıkanılacak ve içilecek serin bir su!"⁷ âyetinde geçen muğtasal ve aynı kökten türeyen gasûl; yıkanılan su, yıkanılan yer⁸ anlamlarına gelir. İsm-i mekan sîgasında gelen mağsil/mağsel; üzerinde ölü yıkanan yer⁹ demektir. Ayrıca Kur’ân’da وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِنْ غَسِيلٍ لَا يَأْكُلُهُ إِلَّا الْخَاطِئُونَ "Günahkarların yiyeceği olan kanlı irinden başka bir yiyeceği de yoktur."¹⁰ âyetinde geçen ve “kanlı irin” diye de tercüme edilen ğislîn; cehennemde kafirlerin bedenlerinden akan sıvı anlamına gelir.¹¹

2. Guslün Farzıyeti ve Farzları

Guslün farzıyeti وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا "Eğer cünüp iseniz iyice temizleniniz." ¹² âyetine, sahih sünnete ve icmâa dayanmaktadır. Âyette geçen ‘فَاطَّهَّرُوا’ kelimesi hakkında Yazır: “Burada tekellüf siygası ile

2009), 848.

³ Ebü'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. el-Mufaddal er-Râgıb el-İsfahânî, *el-Müfredât fi garibi'l-Kur'ân (Müfredâtü elfâzi'l-Kur'ân)* (Dımaşk: Dâru'l-kalem, 2009), 607.

⁴ Hayreddin Karaman vd., *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II* (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2014), 226.

⁵ İsfahânî, *el-Müfredât fi garibi'l-Kur'ân*, 607.

⁶ Mehmed Zihni Efendi, *Nîmet-i İslam* (İstanbul: Huzur Yayınevi, 2015), 79.

⁷ Sâd 38/42.

⁸ İsfahânî, *el-Müfredât fi garibi'l-Kur'ân*, 607.

⁹ Cevherî, *es-Sihâh fi'l-luga*, 3695.

¹⁰ El-Hâkka 69/36-37.

¹¹ İsfahânî, *el-Müfredât fi garibi'l-Kur'ân*, 607.

¹² el-Mâide 5/6.

tatahhür denilmiş ve iğtisalde mübalağa edilmesi lüzumu gösterilmiştir. Bunun için mümkün olan her taraf yıkanmalı ve hatta ağız ve burnun içleri bile yıkanmalıdır.”¹³ demiştir. Yani ‘فَطَّهَرُوا’ kelimesi mübalağa ifade eden bir emir kalıbıyla âyette geçmiştir. Buradan gusülde mübalağa edilmesi gerektiği anlaşılmıştır. Gusülde bütün vücudun yıkanmasının farz olduğunda bütün mezhepler ittifak etmiştir. “İyice temizleniniz” şeklinde tercüme edilen ‘فَطَّهَرُوا’ lafzının ifade ettiği anlam ve emrin kapsamı mezhepler arasında görüş farklılıklarının çıkmasına sebep olmuştur. Hanefiler, söz konusu âyetteki mübalağa ifade eden bu emir lafzından ve konuyla ilgili hadislerden istinbat ettikleri bilgilerle gusülde, ağız ve burnun içinin iyice yıkanmasının farz olduğuna hükmetmişlerdir. Zira “tatahhür” ancak bütün bedenın yıkanmasıyla gerçekleşir.¹⁴ Diğer mezheplere göre gusülde ağız ve burnun yıkanması farz değildir.¹⁵

Hanefi mezhebine göre guslün farzları şunlardır:

Mazmaza: Ağız bol su ile yıkamak,

İstinşak: Burnu bol su ile temizlemek,

Gasl: Bütün vücudu bol su ile kuru yer kalmayacak şekilde yıkamaktır.¹⁶

Şâfiilere göre; Resûlullah’ın (s.a.v.) عَشْرٌ مِنَ الْفِطْرَةِ “On şey fitratandır...”¹⁷ hadisi sebebiyle gusülde, ağız ve burnu yıkamak sünnettir.¹⁸ Şâfiilere göre guslün farzları ise niyet ve bütün bedeni yıka-

¹³ Elmalılı M. Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur’an Dili 3* (İstanbul: Merve Yayınları,2001), 193.

¹⁴ Ebû Bekr Şemsü’l-eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed es-Serahsî, *el-Mebsût* (Beyrut: Dâru’l-kütübi’l-ilmîye, 2017), 149.

¹⁵ Abdurrahmân b. Muhammed b. İvaz el-Cezîrî, *el-Fıkh ‘ale’l-mezâhibi’l-erba’a* (Beyrut: Dâru’l-kütübi’l-ilmîye, 2003), 106.

Süleyman Kösmene, *Dört Mezhebin İslam İlmihali* (İstanbul: Yeni Asya Neşriyat, 2012), 334.

¹⁶ Abdülğani b. Tâlib b. Hammâde el-Meydâni el-Guneymî ed-Dımaşkı, *el-Lübâb fi Şerhi’l-Kitâb* (Beyrut: Dâru’l-kütübi’l-ilmîye, 2015), 54.

¹⁷ Ebü’l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim el-Kuşeyrî, *el-Câmi’u’s-sahîh*, nşr. Muhammed Fuâd Abdülbâki (Kahire: Dâru’l-hadis, 2010), “Tahâret”, 16 (No: 261).

¹⁸ Ebü’l-Hasen Burhânüddin Ali b. Ebî Bekr b. Abdilcelil el-Fergâni el-Merginâni, *el-Hidâye Şerh-u Bidâyetü’l-Mübtedî* (Kahire: Dâru’l-hadis, 2008),22.

maktır.¹⁹

3. Guslün Sünnetleri

Guslün sünnetleri Hz. Peygamber'in (s.a.v.), daha iyi bir temizliğin sağlanması için yaptığı guslün farzları dışındaki uygulamalarıdır.

Hanefi mezhebine göre guslün sünnetleri şunlardır:

Gusle niyet ederek başlamak,²⁰

Guslün başlangıcında elbiseleri çıkarmadan önce besmele çekmek,²¹

Başlangıçta elleri ve avret yerlerini yıkamak, vücutta kir varsa gidermek,²²

Abdest almak, eğer gusül yapılan yerde su birikiyorsa ayakları en son yıkamak,²³

Üçer kez başa ve omuzlara su dökmek, bedeni ovuşturmak, yıkamaları ara vermeden yapmak,²⁴

Gusülde gereği kadar su kullanmak,²⁵

Gusülden sonra kurulanmak,²⁶

Avret yerlerini örterek gusletmek,

Gusülden sonra hemen giyinmek,²⁷

Gusül esnasında konuşmamak.²⁸

¹⁹ Kösmene, Dört Mezhebin İslam İlmihali, 335.

²⁰ Muhammed Emîn b. Ömer b. Abdilaziz el-Hüseynî ed-Dımaşkî, *Reddü'l-muhtâr 'ale'd-Dürri'l-muhtâr* (Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-ilmîye, 1994), 291.

²¹ Alâüddîn Muhammed b. Muhammed Emîn b. Ömer el-Hüseynî ed-Dımaşkî, *el-Hediyyetü'l-'alâ'iyye* (İstanbul: Mektebetü's- sahafe, 1993), 31.

²² Ebü'l-Fazl Mecdüddîn Abdullah b. Mahmûd b. Mevdûd el-Mevsilî, *el-İhtiyâr li-ta'lîli'l-Muhtâr* (Beyrut: Dârü'l-ma'rife, 2011), 17.

²³ Meydâni, *el-Lübâb fî Şerhi'l-Kitâb*, 54.

²⁴ Serahsi, *el-Mebsût*, 149.

²⁵ Ali Bardakoğlu vd., *İlmihal- İman ve İbadetler* (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2015), 1/208.

²⁶ Lütfi Şentürk- Seyfettin Yazıcı, *İslam İlmihali* (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2013), 122.

²⁷ Bilmen, *Büyük İslam İlmihali*, 98.

²⁸ Bardakoğlu vd., *İlmihal-İman ve İbadetler*, 1/208.

4. Guslün Mekruhları

Örftte mekruh denildiği zaman genellikle Hz. Peygamber'in (s.a.v.) sünnetine aykırı olan söz ve uygulamalar anlaşılır. Fıkıh ve ilmihal kitaplarında genellikle guslün mekruhlarına "Abdestte mekruh olan şeyler gusülde de mekruhtur."²⁹ ifadesiyle kısaca işaret edilmiş, bunlar düzenli olarak zikredilmemiştir. Biz guslün mekruhlarını da bir arada zikretme gayretinde bulunacağız.

Hanefi mezhebine göre guslün mekruhları şunlardır:

Gusül esnasında elbiseleri çıkardıktan sonra dua okumak,³⁰

Avret yerleri açık bir şekilde gusletmek,

Suyu gereğinden çok veya az kullanmak,

Temiz olmayan bir yerde ve pis suyla gusletmek,

Gusülde besmele ve niyeti terk etmek,

Oruçlu olunduğu zamanlarda mazmaza ve istinşakta mübalağa etmek,

Gusül esnasında avret yerleri açık bir şekilde kibleye dönmek,

Guslün sünnetlerinden birini terk etmek,

Gusül alırken başkasından yardım istemek,

Gusül esnasında konuşmak ve ulvi şeyler düşünmek,

Gusül alınan yerde hacet gidermek mekruhtur.

5. Gusletmesi Gereken Kimselere Haram Olan Davranışlar

Gusletmesi farz olan kimsenin farz ya da nafil her hangi bir namazı kılması haramdır.³¹ Nitekim guslün farz oluşunu bildiren يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَمَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ "Ey iman edenler! Namaz kılmaya

²⁹ Şentürk-Yazıcı, *İslam İlmihali*, 122.

³⁰ Bilmen, *Büyük İslam İlmihali*, 98.

³⁰ Şentürk-Yazıcı, *İslam İlmihali*, 109.

³¹ Bilmen, *Büyük İslam İlmihali*, 99.

kalkacağınız zaman yüzlerinizi, dirseklere kadar ellerinizi yıkayın; başlarınızı meshedin, ayaklarınızı da topuk kemiklerine kadar (yıkayın). Eğer cünüp olursanız temizlenin. Şâyet hasta veya yolculuk halinde veya içinizden biri ayak yolundan gelirse yahut kadınlarla cinsel ilişkide bulunursa, bu hallerde su bulamadığınız takdirde temiz bir toprağa yönelin (teyemmüm edin), yüzünüzü ve ellerinizi onunla meshedin.”³² âyetinin öncesinde namaz kılmak isteyen müminlerin abdest alması, devamında eğer cünüplük durumu var ise gusletmeleri emredilmiş ve hastalık, yolculuk hallerinde su bulunamazsa abdest ve gusül yerine teyemmüm edilerek namaz kılınabileceği belirtilmiştir. Ayrıca يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَى حَتَّى تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّى تَغْتَسِلُوا “Ey iman edenler! Siz sarhoş iken ne söylediğinizi bilinceye kadar, yolcu olan müstesna olmak üzere, cünüp iken de gusül edinceye kadar namaza yaklaşmayın.”³³ âyetinde de cünüp iken namaza yaklaşılması gerektiği açıkça zikredilmiştir. Cünüp olan kimsenin namaz kılmasının haram olduğuna delalet eden bu âyetler, hayız ve nifas hallerinde kadınların namaz kılmasının haram olduğunun da delilidir.

Müçtehitlere göre gusletmesi farz olan kimsenin Kur’ân’a dokunması haramdır.³⁴ Konuyla ilgili hükme delalet eden âyet لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ “Ona ancak tertemiz olanlar dokunabilir.”³⁵ âyetidir. Bu âyetten hareketle müçtehitler; abdestsiz, cünüp, hayız veya nifas halinde olan kimselerin Kur’ân’a dokunmasının haram olduğuna hükmetmişlerdir. Ayrıca üzerinde âyet yazılı olan kağıt, para, levha vb. dokunmak da haramdır.³⁶ Ancak kılıflı olan Kur’ân’ı tutmak, doğrudan Kur’ân’a temas etmek söz konusu olmadığı için caizdir.

Bir önceki paragrafta zikrettiğimiz âyetten ve Hz. Peygamber’in (s.a.v.) لَا يَفْرَأُ الْجُنُبُ وَالْحَائِضُ شَيْئًا مِنَ الْقُرْآنِ “Cünüp olan kimse ve hayızlı

³² el-Mâide 5/6.

³³ en-Nisâ 4/43.

³⁴ Şentürk-Yazıcı, *İslam İlmihali*, 113.

³⁵ el-Vakıa 56/79

³⁶ Bilmen, *Büyük İslam İlmihali*, 99.

*kadın Kur'ân okuyamaz*³⁷ gibi hadislerinden hareketle müçtehitler gusletmesi farz olan kimsenin Kur'an okumasının haram olduğuna hükmetmişlerdir. Ancak kelime-i tevhidi, besmeleyi, hamd ve dua âyetlerini bu niyetle okumak, zikir ve tesbih yapmak câizdir.³⁸

Gusletmesi gereken bir kimsenin mescide girmesi haramdır.³⁹ Hz. Peygamber (s.a.v.) *“Şüphesiz ben ne hayızlı kadın, ne de cünüp kimse için mescidi helal etmiyorum.”*⁴⁰ buyurmuştur. Hadiste geçen *“helal etmiyorum”* lafzı haramlık ifade eder. En-Nisâ Sûresi'nin 43. âyetinden ve bu hadisten anlaşıldığı üzere cünüp veya adetli bir kimse mescide giremez.

Gusletmesi farz olan kimsenin Kâbe'yi tavaf etmesi haramdır.⁴¹ Gusletmesi gereken cünüp kimse, hayızlı veya lohusa kadın Kâbe'yi tavaf edemez.

Konuyla ilgili olarak; *القاسم بن محمد ، يقول: سمعت عائشة تقول: خرجنا لا نرى إلا الحج، فلما كنا بسرف حنث، فدخل علي رسول الله صلى الله عليه وسلم وأنا أبكي، قال: «ما لك أنفست؟». قلت: نعم، قال: «إن هذا أمر كتبه الله على بنات آدم، فأفصي ما يقضي الحاج، غير أن لا تطوفي بالبيت»* Kasım b. Muhammed'den rivâyet edilmiştir; *Âişe'nin (r.a.) şöyle dediğini işittim: “Biz yalnızca hac ibadetini yapmaya niyet ederek yola çıktık. Serif'e gelince ben hayız oldum. Ben ağlarken Resûlullah (s.a.v.) yanıma geldi. ‘Ne oldu, âdet mi oldun?’ diye sordu. Evet dedim. Resûlullah (s.a.v.) ‘Hacıların yaptığı (bütün) hac ibadetlerini yap ancak Kâbe'yi tavaf etme!”*⁴² buyurmuştur.

Hadiste *لا تطوفي بالبيت* “Kâbe'yi tavaf etme!” şeklinde geçen nehy ifadesi haramlık ifade eder. Dolayısıyla Kâbe'yi tavaf etmek isteyen

³⁷ Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd Mâce el-Kazvîni, *es-Sünen*, nşr. Ahmed Şemsüddin (Beyrut: Dâru'l- kütübi'l- ilmiye, 2015), “Taharet”,105 (No:595-596).

³⁸ Bilmen, *Büyük İslam İlmihali*, 99.

³⁹ Kösmene, *Dört Mezhebin İslam İlmihali*, 338.

⁴⁰ Ebû Dâvûd Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdi, *es-Sünen*, nşr. Muhammed Abdülaziz el-Halidi (Beyrut: Dâru'l- kütübi'l- ilmiye, 2015), “Taharet”, 93 (No:232).

⁴¹ Bilmen, *Büyük İslam İlmihali*, 99.

⁴² Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail el-Buhârî, *el-Câmi'u's-sahih*, nşr. Mustafa ez-Zehabi (Kahire: Dâru'l-Hadis, 2008), “Hayz”,1 (No:294).

kimsenin gusül yapmış ve abdestli olması gerekir.⁴³ Bu konuda cünüplük, hayız ve nifas hallerinde aynı hükümler söz konusudur.

Hayız ve nifas hallerindeki kadınların namaz kılması ve oruç tutması haramdır. Kadınların hayız ve nifas hallerinde namaz kılmalarının ve oruç tutmalarının haramlığına delalet eden *أَلَيْسَ إِذَا حَاضَتْ لَمْ تُصَلِّ وَلَمْ تَصُمْ* “(Kadın) Hayız olduğu zaman da namaz kılmaz, oruç tutmaz değil mi?”⁴⁴ hadisinde geçen *لَمْ* nefy edatı haramlık ifade eder. Bu ve benzeri naslardan istinbatla hayız ve nifas hallerinde kadınların namaz kılmalarının ve oruç tutmalarının haram olduğuna hükmedilmiştir.

6. Guslü Gerektiren Durumlar ve Farz Olan Gusül

6.1. Cünüplük: Cinsel ilişki veya başka bir sebeple meninin şehvetle gelmesi üzerine gusledilmediği sürece bazı ibadetlerin yerine getirilmesine engel olan mânevî kirlilik halidir. Meni gelsin veya gelmesin cinsel ilişki sonunda kadın da erkek de cünüp olmuş sayılır.⁴⁵ Aynı şekilde meninin uykuda veya uyanıkken, iradeli veya iradesiz gelmesi de cünüplüğe sebep olur.

6.2 Hayız: Lugatta “suyun akıp taşması, kanın akması” malarına gelen hayız kelimesi, fikhî istılahta bulûğ çağına giren sağlıklı kadının rahminden belli aralıklarla gelen kan akıntısını ifade eder. Kadınlarda bulûğ çağından menopoz dönemine kadar görülen bu fizyolojik olaya “hayız (menstruation) hali”⁴⁶ denir. Günlük hayatımızda “âdet görme, âdet kanaması, aybaşı hâli” şeklinde de ifade edilen bu durumun sona ermesi halinde kadının gusletmesi farz olur. Gusletmesi gereken kimselere haram olan şeyleri saydığımız maddede zikredilen durumlara ek olarak hayız halinde kadınların oruç tutmaları ve cinsi münasebette bulunmaları da haram kılınmıştır.⁴⁷ Hayız müddetinin alt ve üst sınırıyla ilgili Kur’ân’da sarih

⁴³ Şentürk-Yazıcı, *İslam İlmihali*, 124.

⁴⁴ Buhârî, “Hayz”, 6 (No:304).

⁴⁵ Bardakoğlu vd., *İlmihal- İman ve İbadetler*, 1/205.

⁴⁶ Yunus Vehbi Yavuz, “Hayız”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Erişim 25 Nisan 2020)

⁴⁷ Mevsîlî, *el-İhtiyâr li-ta’lîl-i-Muhtâr*, 36.

bir ifade geçmemektedir. Resûlullah'ın (s.a.v.) sünnetinde varit olan uygulamalardan hareketle Hanefî müçtehitler, hayızın üst sınırın on gün ve on gece, alt sınırının da üç gün ve üç gece olduğuna hükmetmişlerdir.⁴⁸ On günden fazla ve üç günden az olan süre içerisinde gelen kanlar istihâze yani özür kanı sayılmıştır ki bu kan guslü gerektirmez, abdesti gerektirir.

6.3. Nifas: Lugatta “kadının doğum yapması, doğumun ardından rahmin ve üreme organlarının normal hale dönmesi için gerekli olan süre” anlamındaki nifas kelimesi, fikhî ıstılahta doğumdan sonra kadının rahminden gelen kanı ifade eden bir terimdir. Toplumda nifasla eş anlamlı olarak lohusalık tabiri de kullanılır.⁴⁹ Lohusalık döneminin sona ermesi halinde kadının gusletmesi farz olur. Nifas döneminde kadın, hayız hükümlerine tabidir. Nifas süresinin alt ve üst sınırı hakkında da Kur'an'da sarîh bir ifade geçmemektedir. Resûlullah'ın (s.a.v.) sünnetinde varit olan uygulamalardan hareketle Hanefî müçtehitler, nifas müddetinin alt sınırı olmadığına ve nifasın üst sınırının kırk gün olduğuna hükmetmişlerdir.⁵⁰

6.4. İhtida: Cünüplük, hayızlık, veya nifas halinde iken, gayrimüslim bir kişi Müslüman olsa gusül alması farz olur.⁵¹

6.5. Ölüm: Müslümanın ölmesi halinde ona boy abdesti alınması farz-ı kifayedir.⁵²

7. Sünnet Olan Gusül

Cuma namazı için,

Bayram namazları için,

Hac ve umrede ihrama girerken,

Arafat'ta vakfe yapmak için gusletmek sünnettir.⁵³

⁴⁸ Mergînânî, *el-Hidâye Şerh-u Bidâyetü'l-mübtedî*, 47.

⁴⁹ Hacı Mehmet Günay, “Nifas”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Erişim 26 Nisan 2020)

⁵⁰ Meydânî, *el-Lübâb fî Şerhi'l-kitâb*, 77.

⁵¹ Bilmen, *Büyük İslam İlmihali*, 94.

⁵² Kösmene, *Dört Mezhebin İslam İlmihali*, 331.

⁵³ Meydânî, *el-Lübâb fî Şerhi'l-Kitâb*, 56.

8. Mendup/Müstehap Olan Gusül

İlmihal yazarı Ömer Nasuhi Bilmen'in belirttiğine göre mendup ya da müstehap olan gusüller şunlardır:

Günahlardan tövbe edileceği zaman,
Mekke-i Mükerreme'ye girildiği zaman,
Ziyaret tavafı yapılacağı zaman,
Medine-i Münevvere'ye girileceği zaman,
Yolculuğa çıkarken ve yolculuktan dönüldüğünde,
Hafıza kaybı yaşayan kişinin aklı başına geldiği zaman,
Sarhoş ayıldığı zaman,
Bir topluluğun içine gidileceği zaman,⁵⁴
Berat ve Kadir gecelerinde,
Güneş ve ay tutulmalarında,
Yağmur duası yapmak için,

Kan aldirmek ve ölü yıkamak için gusletmek menduptur/müstehaptır.⁵⁵

9. Halk Arasında Gusülle İlgili Yaygın Olan Bilgi ve Uygulamaların Kur'ân-ı Kerîm ve Sünnet Ekseninde Tahlil ve Tenkîdi

Makalemizin bu bölümünde, giriş bölümünde değindiğimiz üzere kişisel gözlemlerimiz neticesinde elde ettiğimiz, gusül konusunda halk arasında popüler olan bazı bilgilere ve uygulamalara yer verip, bunların Kur'ân ve sünnet ekseninde tahlil ve tenkidini yapacağız. Çalışmamız, kişisel gözlemlerimiz sonucunda elde ettiğimiz bütün bilgi ve uygulamaların tahlil ve tenkidini yapmaya, delillerini vermeye ve kaynaklarını araştırmaya elvermediği için bazılarına değinmekle yetineceğiz. Konuyla ilgili daha geniş ve ayrıntılı incelemeyi aynı konuyla alakalı olarak yapmayı planladığımız tez çalışma-

⁵⁴ Dımaşkı, *el-Hediyyetü'l-'alâ'iyye*, 43.

⁵⁵ Bilmen, *Büyük İslam İlmihali*, 98-99.

mızda ele almaya çalışacağız. Gusülle ilgili bu makale çalışmamızda öncelikle yaşayan bir gelenek tarzında halk arasında yaygın olan uygulamaları esas alacağız. Gözlemlerimizden elde ettiğimiz bu bilgileri maddeler halinde verip sonrasında bu uygulamaların delillerini Kur’ân-ı Kerim ve sünnetten tespit etmeye tespit edemezsek kaynağına ulaşmaya çalışacağız. Ulaştığımız rivâyetlerin tahlil ve tenkidini yapacağız.

a) “Cünüp kimse oruç tutamaz.”

Halk arasında cünüplüğün oruca engel olduğu görüşü hayli yaygındır. Çoğu kimse, özellikle de henüz yeterli dinî bilgiye sahip olmayan genç yaştaki bazı kimseler cünüp olarak sahura eriştiği ve imsaktan önce gusledemediği için farz olan Ramazan orucunu tutmaktan kaçınmaktadır. Cünüp kimsenin oruç tutamayacağını iddia eden ve bu iddiasının hadise dayandığını savunan kimselerin delil getirdiği; *“Bir kimse cünüp olarak fecre erişirse oruç tutmasın!”* şeklindeki rivâyetin Sahih-i Müslim’de geçen tam metni şudur: *عَنْ أَبِي بَكْرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، يَقُولُ فِي قِصَصِهِ: «مَنْ أَدْرَكَهُ الْفَجْرُ جُنْبًا فَلَا يَصُمْ، فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ - لِأَبِيهِ - فَأَنْكَرَ ذَلِكَ، فَأَنْطَلَقَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ وَأَنْطَلَقْتُ مَعَهُ، حَتَّى دَخَلْنَا عَلَى عَائِشَةَ وَأُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، فَسَأَلَهُمَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ عَنْ ذَلِكَ، قَالَ: فَكَلَّمْتُهُمَا قَالَتْ: «كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصْبِحُ جُنْبًا مِنْ غَيْرِ خُلْمٍ، ثُمَّ يَصُومُ.» قَالَ: فَأَنْطَلَقْنَا حَتَّى دَخَلْنَا عَلَى مَرْوَانَ، فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ، فَقَالَ مَرْوَانُ: عَزَمْتُ عَلَيْكَ إِلَّا مَا دَهَبْتَ إِلَى أَبِي هُرَيْرَةَ، فَرَدَدْتُ عَلَيْهِ مَا يَقُولُ: قَالَ: فَجِئْنَا أَبَا هُرَيْرَةَ، وَأَبُو بَكْرٍ حَاضِرٌ ذَلِكَ كُلِّهِ، قَالَ: فَذَكَرْتُ لَهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ، فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: أَهُمَا قَالَتَا لَكَ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: هُمَا أَعْلَمُ، ثُمَّ رَدَّ أَبُو هُرَيْرَةَ مَا كَانَ يَقُولُ فِي ذَلِكَ إِلَى الْفَضْلِ بْنِ الْعَبَّاسِ، فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: سَمِعْتُ ذَلِكَ مِنَ الْفَضْلِ، وَلَمْ أَسْمَعْهُ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: فَرَجَعَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَمَّا كَانَ يَقُولُ فِي ذَلِكَ*

“Ebû Hureyre (r.a.) kıssa anlatırken onu dinledim, kıssasında; ‘Bir kimse cünüp olarak fecre erişirse oruç tutmasın’ diyordu. Bunu babam Abdurrahmân b. el-Hâris’e anlattım. Babam bunu kabul etmedi. Bunun üzerine Abdurrahmân kalkıp gitti. Onunla beraber ben de gittim. Nihâyet Âişe ile Ümmü Seleme’nin (r.a.) yanlarına girdik. Abdurrahmân bu meseleyi onlara sordu. İki birden: ‘Peygamber (s.a.v.) bazen ihtilamdan başka bir sebeple (yani cinsel birliktelik sebebiyle) cünüp olarak sabahlar sonra oruç tutardı.’ dediler. Oradan ayrılıp Mervan’ın yanına girdik. Abdurrahmân bu meseleyi ona anlattı. Mervan: ‘Ben sana Ebû Hureyre’nin (r.a.) yanına gidip söylediklerini red-

detmeni kesin olarak emrediyorum!’ dedi. Bunu üzerine Ebû Hureyre’ye (r.a.) geldik. Ebû Bekr bunların hepsine bizzat şahit olmuştur. Abdurrahmân, konuşulanları Ebû Hureyre’ye (r.a.) anlattı. Ebû Hureyre (r.a.) : ‘Bunları Âişe ve Ümmü Seleme mi söyledi?’ diye sordu. Babam: ‘Evet’ cevabını verdi. Ebû Hureyre: ‘Onlar, bunu daha iyi bilir.’ dedi. Ebû Hureyre (r.a.) söylediklerini Fadl b. Abbas’a nispet etti. Nihâyet ‘Ben bunu Fadl’dan işittim, Peygamber’den (s.a.v.) duymadım.’ dedi. Böylece Ebû Hureyre (r.a.) bu konuda söylemekte olduğu sözlerden dönmüş oldu.”⁵⁶ Söz konusu rivâyetin aslı kaynağındaki tam metni incelendiğinde *مَنْ أَدْرَكَهُ الْفَجْرُ جُنْبًا فَلَا يَصُومُ* “Bir kimse cünüp olarak fecre erişirse oruç tutmasın!” ifadesinin Fadl b. Abbas’a ait bir sahâbi kavli olduğu, bunu rivâyet eden Ebû Hureyre’ye (r.a.), bu konuda daha bilgili olan Hz. Âişe ve Hz. Ümmü Seleme’nin (r.a.) bu rivâyeti reddedip aksine Hz. Peygamber’in (s.a.v.)cünüp olarak sabahladığı zamanlarda imsaktan sonra gusledip oruç tuttuğunu rivâyet ettikleri haber verildiğinde, Ebû Hureyre’nin (r.a.) bu konudaki yanlışından rücû ettiği anlaşılmaktadır.

Mesele bütünsel ve ilmî bir nazarla ele alındığında öncelikle hadislerin; cem, te’lif, ihtisar vb. gayelerle senetlerinin, sebab-i vürudunun zikredildiği metinlerinin hazfedilerek başka eserlere veya halka nakledilmesinin ne kadar çok yanlış anlama ve uygulamalara sebep olabileceği gözler önüne serilmektedir. Hadiste geçen *مَنْ أَدْرَكَهُ الْفَجْرُ جُنْبًا فَلَا يَصُومُ* “Bir kimse cünüp olarak fecre erişirse oruç tutmasın!” ifadesinin bağlamından koparılarak -müstakil, sübûtu (hadisin rivâyeti/senedi) ve delâleti (anlamı ve bağlamı) kat’î, Sahîh-i Müslim’de geçen bir hadis- ön kabulleriyle halka aktarılması, Ramazan orucu gibi farz olan bir ibadetin terkedilmesine ve bu rivâyete dayanarak, cünüp olarak oruç tutması halinde harama girme korkusu taşıyan bir Müslümanın farz olan orucu terkederek haram işlemesine sebep olabilmektedir. Bu sebeple itikadî ve amelî konularda hadis nakledilirken hadisin senedi, aslı kaynağı, sebab-i vürudu

⁵⁶ Müslim, “Sıyam”, 13 (No:1109).

kemâl-i dikkatle göz önüne alınmalı ve hadisler asli kaynaklarından tahrir edilmelidir.

Ayrıca bu örnek; birer ihtisas kitabı olan Kütüb-i Sitte gibi temel hadis kaynaklarının, hadis ve fıkıh ilimlerinin usûlüne ve fûrûuna vukûfiyeti olmayan kişilerce bu kaynaklardan fıkıh öğrenme, hadislerden hüküm çıkarıp onlarla amel etme amacıyla okunmasının bir farzın terkedilmesine, bir haramın işlenmesine götürece kadar vahim sonuçlara sebep olabildiğini de gözler önüne sermektedir. Bu sebeple Kur'ân ve sünnetten hüküm çıkarma ehliyetine sahip olmayan kişilerin bu kaynakları bu amaçlarla okumaktan kaçınmaları ve makul ve mantıklı fikirler/fetvalar üreten bir mezhebin bir mezhebin görüşleri doğrultusunda dinlerini öğrenip gereğince amel etmeleri elzemdir.

Bu konudaki yanlış bilginin/uygulamanın kaynaklarından birinin de, makalenin muhtelif yerlerinde önemine binaen zikrettiğimiz *“ألَيْسَ إِذَا حَاضَتْ لَمْ تُصَلِّ وَلَمْ تَصُمْ (Kadın) Hayız olduğu zaman da namaz kalmaz, oruç tutmaz değil mi?”*⁵⁷ hadisinin olabileceği kanaatindeyiz. Zira günümüz toplumunda dinî eğitimin ailede başladığı ve çoğu kişinin ailesinden aldığı dinî eğitimle sınırlı kaldığı gerçeğini göz önüne alırsak, aile içerisinde hayız halinde oruç tutmayan bireylerin olmasının, zamanla “guslü gerektiren (cünüplük gibi) her halde oruç tutulmaz” anlayışına evrilmesi muhtemeldir.

Sonuç olarak; oruç tutmaya engel teşkil etmesi bakımından cünüplük, hayız ve nifas hallerine kıyas edilemez. Zira halk arasında bir hayli yaygın olan bu görüşün aksine cünüplük oruca engel değildir. Yani imsak öncesinde cünüp olan bir kadın veya erkek oruca niyetlenip sonrasında boy abdesti alabilir. Nitekim konuyla ilgili geride başka bir tarikini zikrettiğimiz bir hadiste *أَنَّ عَائِشَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ «يُذْرِكُهُ الْفَجْرُ وَهُوَ جُنُبٌ مِنْ أَهْلِهِ، ثُمَّ يَغْتَسِلُ، وَيَصُومُ* *Âişe'den rivâyet edildiğine göre “Resûlullah (s.a.v.) (Ramazan ayında) cimadan dolayı cünüp olduğu halde fecre ulaştığı olurdu. (Fecirden) Sonra gusleder*

⁵⁷ Buhârî, “Hayz”, 6 (No:304).

ve oruç tutardı.”⁵⁸ demiştir. Başka bir hadiste حَدَّثَهُ أَنَّ مَرْوَانَ أَرْسَلَهُ إِلَى أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا يَسْأَلُ عَنِ الرَّجُلِ يُصْبِحُ جُنْبًا، أَيَصُومُ؟ فَقَالَتْ: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصْبِحُ إِلَى أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا يَسْأَلُ عَنِ الرَّجُلِ يُصْبِحُ جُنْبًا، أَيَصُومُ؟ فَقَالَتْ: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصْبِحُ جُنْبًا مِنْ جَمَاعٍ، لَا مِنْ حُلْمٍ، ثُمَّ لَا يَفْطُرُ وَلَا يَقْضِي Mervan; Ebû Bekr’i, ‘cünüp olarak sabahlayan bir adam oruç tutabilir mi?’ diye sorması için Ümmü Seleme’ye (r.a.) gönderdi. Ümmü Seleme (r.a.): “Resûlullah (s.a.v.) ihtilam olmadığı halde cimadan dolayı cünüp olarak sabahlar, (imsaktan sonra gusledip başladığı) orucu bozamaz ve kaza da etmezdi.”⁵⁹ denilmiştir.

Bunlar ve benzeri hadislerde Hz. Peygamber’in (s.a.v.) fecre kadar cünüp olarak sabahladığı, imsak vaktinin akabinde gusledip oruca niyet ettiği rivâyet edilmektedir. Fakat cünüp olan bir kimse- nin namaz vakitleri içerisinde namaz kılabilceği kadar bir vakitten öncesinde gusletmesi farz olduğu için namaz vaktinin sonuna kadar cünüp durulması haram, oruca cünüp bir şekilde devam edilmesi de mekruh görülmüştür. Özellikle yolculuk, misafirlik, yurt, pansiyon vb. ortamı gibi toplu kalınan yerlerde cünüplük durumu arız olan ve imsaktan önce gusletme imkanı bulamayan kimselerin bu yanlış bilgiye dayanarak farz olan orucu terketmemeleri gerekir.

b) “Hayızlı ve lohusa kadınlar namaz kılabilir ve oruç tutabilir.”

Son zamanlarda halk arasında yaygınlaşan, hayızlı ve lohusa kadınların namaz kılabilceği ve oruç tutabileceğine dair bu bilgi ve uygulamanın aksine hayızlı ve lohusa kadınların namaz kılması ve oruç tutması haramdır. Bu konuyla ilgili olarak değerlendirebileceğimiz bir hadis şu şekildedir: ; عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَرْضِ أَرْضِ الْمَضَلِيِّ، فَمَرَّ عَلَى النَّسَاءِ، فَقَالَ: «يَا مَعْشَرَ النَّسَاءِ تَصَدَّقْنَ فَإِنِّي أُرِيكُمْ أَكْثَرَ أَهْلِ النَّارِ» فَقُلْنَ: وَيَمَّ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «تُكْفِرْنَ اللَّعْنَ، وَتَكْفُرْنَ الْعَشِيرَ، مَا رَأَيْتُ مِنْ نَاقِصَاتِ عَقْلِ وَدِينٍ أَذْهَبَ لِلْبِّ الرَّجُلِ الْحَازِمِ مِنْ إِحْدَاكُنَّ»، قُلْنَ: وَمَا نُفْصَانُ دِينِنَا وَعَقْلِنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «أَلَيْسَ شَهَادَةُ الْمَرْأَةِ مِثْلَ نِصْفِ شَهَادَةِ الرَّجُلِ» قُلْنَ: بَلَى، قَالَ: «فَذَلِكَ مِنْ نُفْصَانِ دِينِهَا إِذَا خَاضَتْ لَمْ تُصَلِّ وَلَمْ تُصُمْ» قُلْنَ: بَلَى، قَالَ: «فَذَلِكَ مِنْ نُفْصَانِ دِينِهَا» Ebû Said’den (r.a.), şöyle dedi: “Bir kurban ya da ramazan bayramında Resûlullah (s.a.v.) yanımıza, namaz kılınacak musallaya çıktı. Kadınların yanına geldiğinde ‘Ey kadınlar topluluğu! Sadaka veriniz.

⁵⁸ Buhârî, “Savm”, 22 (No:1926).

⁵⁹ Müslim, “Siyam”, 13 (No:1109).

Çünkü sizler bana cehennemdekilerin çoğunluğu olarak gösterildiniz.’ buyurdu. Kadınlar: ‘Yâ Resûlallah, neden?’ diye sordular. Resûlullah (s.a.v.) ‘Çünkü siz çokça lânet eder ve kocalarınızın yaptığı iyiliği inkar edersiniz. Aklı ve dini eksik olup da, aklı başında adamların aklını çelen sizin gibisini görmedim.’ buyurdu. Kadınlar: ‘Dinimizin ve aklımızın eksikliği nedir yâ Resûlallah?’ dediler. Resûlullah (s.a.v.): ‘Kadının şahitliği, erkeğin şahitliğinin yarısı değil midir?’ diye sordu. Kadınlar: ‘Evet’ dediler. Resûlullah (s.a.v.) ‘İşte bu aklının eksikliğindedir. Kadın hayız olduğu zaman namaz kılmaz, oruç tutmaz değil mi?’ diye sordu. Kadınlar: ‘Evet’ dediler. Resûlullah (s.a.v.) ‘İşte bu da dininin eksikliğindedir.’⁶⁰ Bu hadis sübûtu ve delâleti açısından kat’i olup hadiste geçen “لم” nefy edatı hurmet/yasaklama anlamı ifade eder. Bu ve benzeri rivâyetlerden istinbatla hayızlı ve lohusa kadınların namaz kılmalarının ve oruç tutmalarının haram olduğuna hükmedilmiştir.

c)“Kadınlar, hayız ve nifas dönemlerinde kılamadıkları namazları ve tutamadıkları oruçları daha sonra kaza etmezler.”

Kadınlar hayız ve nifas döneminde kılamadığı namazları kaza etmezler fakat tutamadıkları oruçları daha sonra kaza etmeleri farzdır. أَنَّ امْرَأَةً قَالَتْ لِعَائِشَةَ: أَتَجْزِي إِحْدَانَا صَلَاتَهَا إِذَا طَهَّرَتْ؟ فَقَالَتْ: أَحْرُورِيَّةٌ أَنْتِ؟ «كُنَّا نَحْبِضُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَا يَأْمُرُنَا بِهِ» أَوْ قَالَتْ: فَلَا نَفْعَلُهُ «Bir kadın Âişe (r.a.)’ya bizden biri temizlendiği zaman namazlarını kaza etmeli midir? diye sordu. Âişe (r.a.): ‘Sen Harûriyye (de yaşayan ve ibadetler hususunda bile haddi aşan Hârîcilerden misin) misin? Biz Resûlullah (s.a.v.) zamanında âdet görüyorduk. Namazı kaza etmekle emrolunmadığımız halde, tutamadığımız orucu kaza etmekle emrolunuyorduk.’⁶¹ demiştir. Bu vb. hadislerden hareketle müçtehitler; kadınların hayız döneminde tutamadığı oruçları kaza etmelerinin farz olduğuna, namazların ise Allah’tan bir lütuf ve kolaylaştırma olarak kaza edilmelerinin farz olmadığına hükmetmişlerdir.⁶²

⁶⁰ Buhâri, “Hayz”, 6 (No:304).

⁶¹ Buhâri, “Hayz”, 20 (No:321).

⁶² Mergînânî, *el-Hidâye Şerh-u Bidâyetü'l-mübtedî*, 48.

d)“Cünüp kimseye melekler yaklaşmaz ve içerisinde cünüp bir kimse bulunan eve melekler girmez.”

Bir hayli yaygın olan bu kanaat Hz. Peygamber’in (s.a.v.) لَا تَدْخُلُ الْمَلَائِكَةُ بَيْتًا فِيهِ صُورَةٌ وَلَا كَلْبٌ وَلَا جُنُبٌ “İçerisinde resim, köpek ve cünüp bulunan eve melekler girmez.”⁶³ ve benzeri hadislerine dayanmaktadır. Bu ve benzeri hadislerde “melekler girmez/yaklaşmaz” gibi ifadelerle kastedilen melekler, rahmet ve bereket melekleridir. Yoksa amelleri kaydeden Kirâmen Kâtibin melekleri ve insanları koruyan Hafaza melekleri değildir. Zira görevleri gereği Kirâmen Kâtibin ve Hafaza meleklerinin bu gibi ârizî sebeplerle insanlardan ayrılması düşünülemez.⁶⁴ Hattâbî, hadiste kastedilen cünüp kimselerin namaz vakti gelinceye kadar gusletmeyi tehir edenler değil de cünüp olup bilerek gusletmeyen, bunu hafife alan ve bu durumu alışkanlık haline getiren kimseler olduğuna dair bilgiler aktarmıştır.⁶⁵ Tîbî de ilgili hadislerin şerhinde, Hattâbî’yle aynı minvalde görüşler belirtmiştir.⁶⁶

“Cünüp, hayızlı veya lohusa olan kimse pis sayılır. ona dokunmak, onunla beraber bulunmak, pişirdiğini yemek, aynı yatakta yatmak günahtır.”

Popüler alanda çok yaygın olan bu inanın İslam dininde hiçbir geçerliliği yoktur. Çünkü ne Kur’ân’da ne de sünnette bunun herhangi bir delili yoktur. Hz. Peygamber (s.a.v.) çeşitli vesilelerle hayızlı, lohusa kadınların ve cünüp kimselerin pis olmadığını, onlara dokunmanın, pişirdiklerini yemenin, aynı yatakta yatmanın ve onlarla beraber bulunmanın günah olmadığını belirtmiştir. Mesela bu konuyla ilgili bir rivâyette Resûlullah (s.a.v.) عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَقِيَهِ فِي بَعْضِ طَرِيقِ الْمَدِينَةِ وَهُوَ جُنُبٌ، فَأَتَخَسَّتْ مِنْهُ، فَدَهَبَ فَأَغْتَسَلَ ثُمَّ جَاءَ، فَقَالَ: «أَيُّنَ كُنْتُ يَا أَبَا

⁶³ Ebû Abdirrahmân Ahmed b. Şuayb b. Alî en-Nesâî, *es-Sünen*, nşr. Ahmed Şemsüddin, (Beyrut: Dâru’l- Kütübi’l- İlmiye, 2015), “Taharet”,168 (No:261).

⁶⁴ Ebû Süleymân Ahmed b. Muhammed b. İbrâhîm b. Hattâb el- Hattâbî el-Büstî, *Me’âlimü’s-Sünen Şerh-u Sünen-i Ebi Dâvûd* (Dimaşk: Müessesetü’r-Risale Nâşirun, 2015), 1/75.

⁶⁵ Hattâbî, *Me’âlimü’s-Sünen Şerh-u Sünen-i Ebi Davud*, 1/75.

⁶⁶ Ebû Muhammed Şerefüddin Hüseyin b. Abdillâh b. Muhammed et-Tîbî, *el-Kâşif ‘an hakâiki’s-sünen (Şerhu’t-Tîbî alâ Mişkâti’l-Mesâbih)* (Mekke: Mektebetü Nezzar Mustafa el-Bâz, 1997), 3/860.

Ebû Hureyre (r.a.): «هُرَيْرَةٌ» قَالَ: كُنْتُ جُنُبًا، فَكَرِهْتُ أَنْ أَجَالِسَكَ وَأَنَا عَلَى غَيْرِ طَهَارَةٍ، فَقَالَ: «سُبْحَانَ اللَّهِ، إِنَّ الْمُسْلِمَ لَا يَنْجُسُ» *Ebû Hureyre (r.a.): "Cünüp iken Medîne sokaklarından birinde Resûlullah'a (s.a.v.) rastlamıştım, yanından savuşup gittim ve gusledip geldim. Resûlullâh (s.a.v.) bana: 'Ey Ebû Hureyre, nerede idin?' diye sordu.' Cünüp idim. Taharetsiz olarak seninle birlikte oturmak istemedim." dedim. Bunun üzerine; 'Sübhânallâh, Mümin hiç necis olmaz ki' buyurdu.*⁶⁷ demiştir. Bu hadis cünüp, hayızlı veya lohusa olan kimsenin pişirdiğini yemenin, onlarla beraber bulunmanın, onlara dokunmanın ve bu durumdaki kadınların çocuk emzirmesinin helal olduğuna da delildir.

Cünüp, hayızlı ve lohusa olan kimselerin pis olduğu, onlara dokunmanın ve onlarla beraber bulunmanın, pişirdiğini yemenin günah olduğu şeklindeki inanışlar genellikle İsrâiliyat kaynaklıdır.

Bu tarz bilgi ve uygulamaların İsrâiliyat kaynaklı olduğuna dair iddiamızın delili, Tevrat'ta yer alan;

"Âdet gördüğü için kan kaybeden kadın yedi gün kirli sayılacaktır.

Ona dokunan da akşama kadar kirli sayılacaktır.

Âdet gördüğü günlerde kadının üzerinde yattığı ya da oturduğu her şey kirli sayılacaktır.

Kim kadının yatağına dokunursa, giysilerini yıkayacak, yıkanacak, akşama kadar kirli sayılacaktır.

Ama kanama durursa, kadın yedi gün bekleyecek, sonra temiz sayılacaktır.

*Akıntısı olan, boşalarak kirlenen adam, âdet gören kadın, akıntısı olan erkek ya da kadın ve kirli sayılan kadınla yatan erkekle ilgili yasa budur.*⁶⁸

gibi metinlerdir. Tevrat âyetlerinden anlaşıldığı üzere Yahûdilere göre kadının âdet görmesi de ayrı bir kirlilik sebebidir ve

⁶⁷ Buhârî, "Gusül", 23 (No:283).

⁶⁸ *Kitab-ı Mukaddes* (Erişim 4 Mart 2021), Levililer 15/19-33.

bu durumdaki kadın yedi gün kirli kabul edilir. Onun kirliliği dokunduğu kimselere de geçer. Yahûdiler necis addettikleri için hayızlı kadınlarla beraber oturmazlar, aynı yatakta yatmazlar, onlara kesinlikle dokunmazlar, asla pişirdiklerini yemezler ve ellerinden hiçbir şey içmezlerdi. İslâm öncesi dinlerde, başta cinsî münasebet olmak üzere cünüplük, hayız, nifas gibi belli hallerin insanları mâbedlere girmekten, ibadet etmekten, kutsal kitap veya eşyaya el sürmekten ve toplumun arasına karışmaktan alıkoyduğu görülmektedir.

Tevrat'ta yer alan “Adet gördüğü için kirli sayılan bir kadınla cinsel ilişki kurmayacaksın.”⁶⁹ âyeti ise hayız dönemindeki kadınlarla cinsel ilişkide bulunmanın yasak olması yönünden İslamî hükümlerle benzerlik göstermektedir.

Yeni Müslüman olanların bu minvaldeki sorularla Resûlullah'a (s.a.v.) müracaat etmeleri üzerine وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذَىٰ فَاعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ وَلَا تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّىٰ يَطْهُرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ “Sana kadınların hayız/aybaşı hallerini soruyorlar. De ki: O bir rahatsızlıktır. Bu sebeple âdet günlerinde kadınlardan ayrı durun, temizlenmedikçe onlarla cinsel ilişkide bulunmayın. İyiye temizlendiklerinde onlara Allah'ın emrettiği şekilde yaklaşın. Allah çok tövbe edenleri sever ve içi dışı temiz olanları sever.”⁷⁰ âyeti nâzil olmuş ve hayızlı kadınlarla sadece cinsel münasebette bulunmanın haram olduğu, bunun dışındaki dokunma, yeme, içme, beraber oturma, aynı yatakta yatma gibi fiillerin helal olduğu bildirilmiştir.

d)“Cünüp kimse bir şey yiyip içemez ve uyuyamaz.”

Halk arasında çok sayıda kişi tarafından dile getirilen ve toplumda popüler olan bu söylem asılsızdır. Zira bu durumdaki kimselerin yeme, içme ve uyumasını yasaklayan herhangi bir âyet veya hadis tespit edilememiştir. Konuyla ilgili olan bir hadis şöyledir; عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ، سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيْرَفُدُ أَحَدَنَا وَهُوَ جُنُبٌ؟ قَالَ: «نَعَمْ إِذَا تَوَضَّأَ

⁶⁹ Levililer 18/19. h

⁷⁰ el-Bakara 2/222.

⁷¹ *İbn Ömer'den (r.a.) rivâyet edildiğine göre “Ömer b. Hattab (r.a.) Resûlullah'a (s.a.v.) Bizden biri cünüp olduğu halde (gusletmeden) uyuyabilir mi? diye sordu. Resûlullah (s.a.v.) ‘Evet, sizden biri abdest alırsa, cünüp olduğu halde uyuyabilir.’ buyurmuştur.”* Başka bir rivâyette ise Ammar b. Yâsir şunları aktarmıştır:; *عَنْ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ، «أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَخَّصَ لِلْجُنُبِ إِذَا أَكَلَ أَوْ شَرِبَ أَوْ نَامَ، أَنْ يَتَوَضَّأَ، وَنُبِّئَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «إِذَا أَرَادَ أَنْ يَنَامَ، وَهُوَ جُنُبٌ، غَسَلَ فَرْجَهُ، وَتَوَضَّأَ لِلصَّلَاةِ»* *Nebe (s.a.v.) cünüp kimsenin, bir şey yemek veya içmek ya da uyumak istediği zaman abdest al(ıp uyu)masına ruhsat vermiştir.”⁷² Bunlar ve benzeri hadislerden cünüp kimsenin yiyip, içmesinde ve uyumasında herhangi bir haramlık olmadığı, cünüp halde bir şey yiyip içmek veya uyumak isteyen kimsenin abdest almasının, *عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «إِذَا أَرَادَ أَنْ يَنَامَ، وَهُوَ جُنُبٌ، غَسَلَ فَرْجَهُ، وَتَوَضَّأَ لِلصَّلَاةِ»* *Âişe'den (r.a.) nakledilen: “Nebe (s.a.v.) cünüp olduğu halde uyumak istediği zaman avret yerini yıkar ve namaz abdesti alırdı.”* hadisinden ise cünüp halde uyumak isteyeninin avret yerlerini yıkamasının sünnet olduğu anlaşılmaktadır.*

e) *“Cünüp ölmek büyük günahtr/küfürdür.”*

Toplumda genişçe yer bulan “Cünüp ölmek büyük günahtr veya ‘küfürdür’ şeklindeki ağır hükümlerden dolayı halk arasında infiale sebep olan bu inanış batıl bir inanıştır. Zira *إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مِمَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ*” *İNَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ*⁷³ *“Kıyamet'in saati hakkındaki bilgi yalnız Allah'ın katındadır; O, yağmuru yağdırmakta; rahimlerdekini bilmektedir. Hiç kimse yarın ne elde edeceğini bilemez; hiç kimse nerede öleceğini bilemez; ama Allah her şeyi bilir, her şeyden haberdardır.”* âyetinde buyurulduğu üzere hiç kimse nerde, ne zaman ve nasıl öleceğini bilemez. Ölüm hiç kimsenin öncesinde haberdar olamadığı ve engellemeye, ertelemeye güç yetiremediği bir gerçektir. Allah Teâlâ Kur'an'da *لَا يَكْفُلُ اللَّهُ* *نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا* *“Allah hiçbir kimseyi, gücünün yetmediği bir şeyle yükümlü*

⁷¹ Buhâri, “Gusül”, 26 (NO:287).

⁷² Ebû Dâvûd , “Taharet”, 88 (No:225).

⁷³ el-Lokmân 31/34.

*kılmaz.*⁷⁴ buyurmuştur. Kur'an'da ve sünnette cünüp, hayızlı ve lohusa halde ölen kimsenin büyük günah işlemiş veya küfür üzere ölmüş olacağına dair bir delil yoktur. Kebâir yani büyük günahların belirtildiği Ebû Hureyre (r.a.) tarafından rivâyet edilen bir hadiste عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوبِقَاتِ» قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَا هُنَّ؟ قَالَ: «الشُّرْكَ بِاللَّهِ، وَالسُّحْرُ، وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ، وَأَكْلُ مَالِ الْيَتِيمِ وَأَكْلُ الرِّبَا، وَالنَّوْأَى يَوْمَ الرِّخْبِ، وَقَذْفُ الْمُخَصَّنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ» Ebû Hureyre'den (r.a) rivâyet edildiğine göre Resûlullah (s.a.v.) İnsanı helâke sürükleyen yedi şeyden sakınınız!” buyurmuştu. Sahâbîler: “Yâ Resûlullah (s.a.v.), onlar nelerdir?” diye sordular. Cevap olarak Resûlullah (s.a.v.) “Allah'a (zatında, sıfatlarında ve fiillerinde) şirk koşmak, sihir ve büyü yapmak, -dîni bir ceza ile usûlünce öldürülen müstesna- Allah'ın öldürülmesini haram kıldığı bir insanı katletmek, riba, yetim malı yemek, düşmana hücum sırasında harpten kaçmak, hiçbir şeyden haberi olmayan iffetli müslüman kadınlara zina iftirasında bulunmaktır⁷⁵ buyurmuştur. Büyük günahların zikredildiği başka rivâyetler incelendiğinde cünüp ölmenin büyük günah olduğuna dair bir rivâyete rastlanmamaktadır.

Muteber akâid ve kelam kitaplarının “büyük günahlar, küfrü gerektiren durumlar” bölümlerinde de buna benzer söylemlere rastlanmaz. Ayrıca bu mesele amelî bir mesele olduğu için “Ameller imanın cüzü değildir.”⁷⁶ itikadında olan Ehl-i Sünnet'e göre cünüp ölmek küfrü gerektiren bir durum değildir. Bilakis Ehl-i Sünnet'in temel metinlerinden olan *el-Fikhü'l-ekber*'de konuyla ilgili olarak; “Büyük günah bile işlese, işlediği günahı helal saymadıkça bir Müslümanı tekfir etmeyiz, ondan iman ismini(vasfını) izale etmeyiz ve onu hakikaten mümin olarak isimlendiririz.”⁷⁷ denilmiştir.⁷⁸ Cünüplük ise

⁷⁴ el-Bakara 2/286.

⁷⁵ Müslim, “İman”, 38 (No:145).

⁷⁶ Ebü'l-Kâsım İshâk b. Muhammed b. İsmâil el-Kâdi el-Hakîm es-Semerkindî, *es-Sevâdü'l-a'zam* (İstanbul: Dârü's-şifa, 2017), 219. Ayrıca bkz. Recep Önal, İmam Birgivi'de Bilgi ve İnanç Paradigması, (Bursa: Emin Yay., 2019), 145-180.

⁷⁷ Ebû Hanîfe Nu'mân b. Sâbit b. Zûtâ b. Mâh, *el-Fikhü'l-ekber* (İstanbul: Dârü's-şifa, 2017), 27.

⁷⁸ Detaylı Bilgi için bkz. Recep Önal, *Ebü'l-Berekât en-Neseî ve Kelamî Polemikleri*,

büyük günah değildir, fitri bir durumdur. Bununla beraber bir Müslüman cünüp dolaşmamalı, ilk fırsatta guslederek bu halden kurtulmalıdır.

f)“Vücutta bulunan dövme gusle mani olur, guslü geçersiz kılar, bu yüzden dövmeli kişiler sürekli cünüp sayılır, hiçbir ibadeti kabul olmaz.”

Popüler alanda yaygın bir adet olan dövme, halk arasında buna karşı olan kimseler tarafından gusle ve abdeste engel olduğu, dövmeli olan kimsenin ömür boyu cünüp sayılacağı ve hiçbir ibadettinin kabul edilmeyeceği gerekçesiyle şiddetle reddedilir. Dövme, Hz. Peygamber’in (s.a.v.) *لَعْنُ اللَّهِ الْوَاشِمَاتِ وَالْمُسْتَوْشِمَاتِ، وَالْمُتَمَصِّصَاتِ، وَالْمُتَفَلِّجَاتِ لِلْخُسْنِ، الْمَغِيرَاتِ* "Allah Teâlâ dövme yapan ve yaptıranı kaşlarını incelten ve güzellik için dişlerini törpüleyip Allah'ın yarattığı şekli değiştiren kadınlara lânet etmiştir."⁷⁹ buyurarak reddettiği ve İslam dininde haram sayılan bir adet olmakla beraber haram olmasının illeti gusle veya abdeste mani olması değildir. Zira abdestte ve gusülde farz olan derinin üzerinden suyu akıtarak yıkamaktır. Dövme derinin altına yapıldığı için abdeste ve gusle engel teşkil etmez. Dolayısıyla dövme, namaz kılmaya, Kur’ân okumaya, camiye gitmeye ve diğer ibadetleri yerine getirmeye engel değildir. Dövme yaptıran kimse mümkünse cerrahi operasyonlarla bundan kurtulmalı, değilse bu günahından tövbe etmelidir.⁸⁰ Dövmenin İslam dininde haram kılınmasının nedeni Câhiliye müşriklerinin ve Mecûsîlerin adeti olması ve inançlarının bir parçası olarak yapılagelmesidir. Hz. Peygamber (s.a.v.) Müslümanların; inanç, ibadet, ahlâk vb. temel dini konularda olduğu gibi dış görünüşle ilgili hususlarda da müşriklere, Yahudilere ve Hıristiyanlara⁸¹ muhalefet etmelerini emretmiştir.⁸²

(Bursa: Emin Yay., 2017),193-203, 345.

⁷⁹ Buhârî, “Libâs”, 83 (No:5933).

⁸⁰ Rahmi Yaran, “Dövme”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Erişim 28 Nisan 2020)

⁸¹ Buhârî, “Libâs”,67 (No:5899).

⁸² Bu konuda detaylı bilgi için bkz. Recep Önal, “İmam Mâtürîdî’ye Göre Ehl-i Kitap’la İlişkilerin Dinî Temelleri”, *İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 4

g)“Cünüp olan bir kimse her halükarda gusül yerine teyemmüm yapabilir ve bununla ibadetlerini yerine getirebilir.”

Cünüp olan bir kimsenin su bulamazsa veya su olduğu halde yolculuk, hastalık, soğuk, korku vb. dinen ruhsat verilen makul bir gerekçeyle abdest ve gusül yerine teyemmüm yapıp ibadetlerini yerine getirebileceği kitap, sünnet ve icmâ ile sabittir.⁸³ Nitekim Allah Teâlâ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَى حَتَّى تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنْبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّى تَغْتَسِلُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَمَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفْوًا غَفُورًا *“Ey iman edenler! Siz sarhoş iken ne söylediğinizi bilinceye kadar, yolcu olan müstesna olmak üzere, cünüp iken de gusledinceye kadar namaza yaklaşmayın. Eğer hasta olur veya yolculuk halinde bulunursanız yahut sizden biriniz ayak yolundan gelirse ya da kadınlara dokunup da bu durumlarda su bulamamışsanız o zaman temiz bir toprağa yönelin teyemmüm edin; yüzlerinize ve ellerinize sürün. Şüphesiz Allah çok affedici ve bağışlayıcıdır.”*⁸⁴ buyurmuştur. Cünüp halde namaz kılmanın haramlığını ve teyemmümün meşruiyetini bildiren bu âyetlerde abdest veya gusül yerine teyemmüm yapılabileceği durumlar su bulamamak, hastalık ve yolculukla sınırlı tutulmuştur. Kur’ân ve sünnet bütünsel bir bakışla incelendiğinde abdest ve gusül yerine teyemmümün yapılabileceği durumlar istismara mahal vermeyecek şekilde net olarak belirtilmiştir. Kur’ân ve sünnette abdest ve gusül yerine teyemmüm edilebileceğini meşru kılan bir delil veya rivâyet bulunmamaktadır.

Mesela Hz. Peygamber (s.a.v.) cemaatle namaza iştirak etmeyen bir sahabiye; قَالَ: أَسَابَتْني جَنَابَةٌ وَلَا مَاءَ، قَالَ: عَلَيْكَ بِالصَّعِيدِ، *“Ey falan! Neden cemaate iştirak etmiyorsun? diye sorduğunda adam: ‘Ey Allah’ın Resûlü, cünüp oldum; su da yok’ deyince Hz. Peygamber (s.a.v.): ”Toprağı kullan (teyemmüm et), o sana yeterli-*

/3 (2015), 516-541.

⁸³ Dimaşkı, el-Hediyetü'l- alâ'iyye, 56.

⁸⁴ en-Nisâ 4/43.

*dür*⁸⁵ buyurmuştur.

Bununla beraber İbn Mesûd (r.a.) ve Hz. Ömer (r.a.), cünüp olan bir kişinin teyemmüm etmesinin caiz olmadığı ve bunun gusül yerine geçmeyeceği kanaatindeydi. Zira قَالَ أَبُو مُوسَى لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ: «إِذَا لَمْ يَجِدِ الْمَاءَ لَا يُصَلِّي؟» قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: لَوْ رَخَّصْتُ لَهُمْ فِي هَذَا كَانَ إِذَا وَجَدَ أَحَدُهُمُ الْبِرْدَ قَالَ: هَكَذَا - يَعْنِي تَيْمَّمَ - وَصَلَّى، *İbn Mesûd (r.a.), Ebû Mûsâ'ya (r.a.) "Su bulamadığı zaman namaz kılmasın. Eğer onlara bu konuda ruhsat versem onlardan biri suyu soğuk bulduğu zaman böyle yapar yani teyemmüm eder ve namaz kılar."*⁸⁶ demiştir. Bu meselede, müctehit sahabîlerden olan İbn Mesûd (r.a.) ve Hz. Ömer'in (r.a.) fikhın kaynaklarından birisi olarak kabul edilen sedd-i zeraî (yani zararların önüne set çekmek, engellemek gereğince) hüküm verdiklerini söylemek mümkündür. Asr-ı Saâdet'ten günümüze kadar her dönemde bu kolaylık hükmünün istismar edildiği göz önüne alınca İbn Mesûd (r.a.) ve Hz. Ömer'in (r.a.) içtihatlarının haklılığı ortaya çıkmıştır.

Halk arasında revaçta olan ve her koşulda gusül yerine teyemmüm alınabileceğini iddia etmeye kadar varan bu uygulamanın -yanlış anlaşılan ve istismar edilen- bir delili de şu hadistir: عَنْ عَمْرِو بْنِ الْأَعَّاصِ قَالَ: اخْتَلَمْتُ فِي لَيْلَةٍ بَارِدَةٍ فِي غَزْوَةِ دَاتِ السَّلَاسِلِ فَأَشْفَقْتُ إِنْ اغْتَسَلْتُ أَنْ أَهْلِكَ فَتَيَمَّمْتُ، ثُمَّ صَلَّيْتُ بِأَصْحَابِي الصُّبْحَ فَذَكَرُوا ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «يَا عَمْرُو صَلَّيْتُ بِأَصْحَابِكَ وَأَنْتَ جُنُبٌ؟» فَأَخْبَرْتُهُ بِالَّذِي مَنَعَنِي مِنَ الْإِغْتِسَالِ وَقُلْتُ إِنِّي سَمِعْتُ اللَّهَ يَقُولُ: {وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا} [النساء: ٢٩] فَضَحِكَ رَسُولُ اللَّهِ *Amr İbnü'l-Âs (r.a.): "Zâtu's-Selasil Savaşı esnasında çok soğuk bir gecede ihtilam oldum. Gusül abdesti alırsam he-lak olurum diye kendi aleyhime korktum ve teyemmüm ederek arkadaşlarıma sabah namazını kıldır-dım. Bu durumu Nebi'ye (s.a.v.)' anlattılar. Nebi (s.a.v.) "Ya Amr! Cünüp olduğun halde arkadaşlarına namaz mı kıldır-dın?" buyurdu. Kendisine gusül etmeme mani olan sebebi haber verdim ve: 'Ben Allah Teâlâ'nın: 'Kendi kendinizi öldürmeyin! Şüphesiz ki Allah size merhamet edicidir.'*⁸⁷ âyetini işittim de-

⁸⁵ Buhâri, "Teyemmüm", 5 (No:344).

⁸⁶ Buhâri, "Teyemmüm", 6 (No:345).

⁸⁷ en-Nisa 4/29.

dim. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.) güldü ve bir şey söylemedi."⁸⁸ demiştir. Bu hadiste gusül yerine teyemmüm yapılmasını Hz. Peygamber'in (s.a.v.) gülüp susarak takrir/tasvip ettiği anlaşılmaktadır. Fakat söz konusu olay, suları donduracak kadar soğuk bir çöl gecesinde, savaş için çıkılan bir sefer esnasında vaki olmuş, fakih bir sahâbi olan Amr İbnü'l-Âs (r.a.) gusletmesi durumunda hastalanıp helak olmaktan korkuğu için gusül yerine teyemmüm etmiş, sahabilerin bir kısmı da ona muhalefet edip konuyu Hz. Peygamber'e (s.a.v.) aksettirmiş, Hz. Peygamber (s.a.v.) 'Ya Amr! Cünüp olduğun halde arkadaşlarına namaz mı kıldırırın?' şeklinde bir ta'n ifadesiyle Amr İbnü'l-Âs'ı (r.a.) sorgulamış, Amr İbnü'l-Âs (r.a.) son derece hayati ve makul olan gerekçelerini söyleyince Hz. Peygamber (s.a.v.) bunu tasvip etmiştir. Yani İslam'ın kolaylık hükümlerinden olan gusül yerine teyemmüm etmek, Hz. Peygamber'in (s.a.v.) sünneti ve ashâbın (r.a.) uygulamaları delil alınarak istismar edilebilecek hüküm değildir.

Sonuç

Gusül, İslamiyet'in ilk zamanlarından beri Hz. Peygamber (s.a.v.) ve Ashâb-ı Kirâm (r.a.) tarafından bilinip ifrat ve tefride düşmeden mutedil bir şekilde uygulanan; namaz, oruç, hac, Kur'ân okumak gibi ibadetlerle yakından ilgili olan, aynı zamanda mükellef her Müslümanı ilgilendirmesi ve fitrî bir temizlik olması sebebiyle popüler alanda her daim revaçta olan aktif bir ibadettir. Bununla beraber gusül Yahûdilik ve Hıristiyanlık'ta da görülen ve emredilen bir temizlik çeşididir. Fakat ehl-i kitap kendilerine indirilen dini ve kitabı tahrif etmeye, son derece büyük bir külfet olduğunu düşündükleri gusül, namaz, oruç, cihat gibi amelî hükümlerden başladıkları için gusül konusundaki bilgi ve uygulamaları genel itibarıyla yanlıştır.

Bizi bu konuda bir çalışma yapmaya yönelten sâiklerin başında; gusülle ilgili sosyal çevremizde ve sanal ortamlarda karşılaş-

⁸⁸ Ebû Dâvûd, "Taharet", 124 (No:334).

tığımız eksik ve yanlış bilgilerin çokluğu, halk arasında popüler olan ve dinî bir hüküm olarak telakki edilmekle beraber dinî bir dayanağı olmayan batıl inanç ve uygulamaların Müslümanların ibadetlerini geçersiz hale getirecek kadar ciddi sonuçlar doğurması, ifrat ile tefrit arasında bocalamasına sebep olan gusülle ilgili ritüellerin günlük hayatlarını olumsuz etkilemesinden duyduğumuz sorumluluk duygusu gelmektedir.

Bu çalışmayı yapmaktaki amacımız; gusül konusunda zikrettiğimiz bazı sebeplerden dolayı meydana gelen bilgi kirliliğinin giderilmesine, Müslümanların ibadetlerinde bu denli önemli bir ön şart olan guslün doğru anlaşılmasına ve gereği gibi yapılmasına, sahih dinî bilgiler ile hurafelerin, batıl inançların temyiz edilmesine katkıda bulunmaktır. Fıkıh ve hadis kaynaklarında gusül konusunda ihtiyaç duyulacak konulara değinilmekle beraber herkesin bu kaynaklara ve bilgilere ulaşma imkanı bulunmamaktadır. Özellikle gusülle ilgili güncel meselelerin ortaya çıkması ve bu konuda sahih bilgilerden ziyade batıl inanç ve hurafelerin halk arasında popülerlik kazanması, bu bilgilerin mukayeseli olarak ele alınmasını, kaynakların araştırılıp yeni ortaya çıkan soru ve sorunlar için çözümler ortaya konulmasını ve bu konuyla ilgili rivâyetlerin tahlil ve tenkit edilmesini gerekli kılmaktadır.

Bu çalışmamızda gusül konusunda Hanefî mezhebinin görüşleri doğrultusunda sahih bilgileri Kur'ân-ı Kerîm ve sünnetten delillerini göstererek serdettikten sonra giriş bölümünde değindiğimiz üzere yaşları, cinsiyetleri eğitim seviyeleri ve yaşam tarzları farklı bir grup Müslüman üzerinde yaptığımız gözlemler ile halk arasında popüler olan bazı bilgi ve uygulamaları tespit edip bu bilgi ve uygulamalardan cüzi bir kısmını ele alarak başlıklar halinde zikredip sonrasında varsa Kurân-ı Kerîm'den ve sünnetten delillerini verdik, Kur'ân-ı Kerîm ve sahih hadis kaynaklarından delilini bulamadığımız bilgilerin kaynaklarını mevzû hadis kaynaklarından, Tevrat gibi İsrailiyat kaynaklarından araştırdık. Bu kaynaklardan edindiğimiz bilgilerin bir kısmını ilgili başlıklar altında zikrettik. Mezkur kay-

naklardan elde ettiğimiz bilgi ve uygulamaların sahih rivâyetler ek-seninde tahlil ve tenkidini yapmaya gayret ettik.

Çalışmamız kapsamında yaptığımız araştırmalara göre gusül, cünüplük, hayız ve nifas konusunda halk arasında popüler olan, Kur'ân-ı Kerîm ve sünnet kaynaklı olmayan bilgi ve uygulamaların İslamiyet öncesi dinler, cahiliye inanışları ve İsrailiyat kaynaklı olduğunu tespit ettik. Bununla beraber sahih kaynaklarda geçen rivâyetlerin eksik veya yanlış anlaşılmasının, bağlamından koparılarak müstakil bir hadis gibi rivâyet edilmesinin, ihtisar, cem veya te'lif gayeleriyle hadislerin senetlerinin ve sebab-i vürudlarının yer aldığı metinlerinin hazfedilmesinin de gusül konusundaki bazı yanlış bilgi ve uygulamalara kaynaklık ettiğini ortaya koyduk.

Çalışmamızın hacmi bütün bulgularımızı derinlemesine incelemeye ve delillendirmeye imkan vermediği için detaylandırmayı aynı konuda yapacağımız tez çalışmamıza bırakarak bazı iddialarımızın Tevrat'tan delillerini vermekle yetindik. Tevrat'tan delil olarak gösterdiğimiz âyetlerden de anlaşıldığı üzere halk arasında yaygın olan batıl inançların ve hurafelerin ana kaynağı İsrailiyat'tır. Bununla beraber Tevrat'ta cünüp kimselerin mabetlere girmesinin ve hayızlı kimselerle cinsel ilişkiye girmenin yasaklanması ile ilgili âyetlerin bulunması gusül konusunda Ehl-i Kitap ile Müslümanlar arasında benzer uygulamaların olduğunu göstermektedir.

Elbette ki Müslüman oldukları halde uygulama ve kabul bakımından gusül konusunda değişik millet ve kültürlerde farklı davranışlar ve algılar yer almaktadır. Ülkemiz Müslümanlarını esas alarak yapmış olduğumuz bu çalışmanın genişletilerek farklı millet, kültür ve mezhebe bağlı Müslümanların genelinde yapılmasının hem araştırmamızın mütemmimi olması hem de konuya bütüncül yaklaşılması adına isabetli bir çalışma olacağı kanaatindeyiz.

Kanaatimizce bütün dinî konularda, özellikle de bu çalışmamızda ele aldığımız gusül konusunda popüler alanda var olan bilgi kirliliğinden ve yanlış uygulamalardan kurtulmanın yolu, asli kaynaklarımız olan Kur'ân-ı Kerîm ve Sünnet-i Nebî'yi okuyup anlamak

ve mensup olunan mezhebin makul, mantıklı ve çelişki içermeyen görüşleri doğrultusunda gereği gibi amel etmektir. Nitekim Hz. Peygamber her konuyu kapsayacak şekilde (s.a.v.) “Size iki şey bırakıyorum. Bunlara uyduğunuz müddetçe asla sapıtmayacaksınız: (Bu iki şey) Allah'ın Kitab'ı ve Resülü'nün sünnetidir.”⁸⁹ buyurmuştur.

Kaynakça

- Bardakoğlu, Ali vd. *İlmihal- İman ve İbadetler*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2015.
- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Büyük İslam İlmihali*. İstanbul: Bilmen Yayınevi, 1974.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail. *el-Câmi'u's-şahîh*. nşr. Mustafa ez-Zehebi. b.y.: Dâru'l-hadis, 2. Basım, 2008.
- Cevherî, Ebû Nasr İsmâil b. Hammâd. *es-Sihâh fi'l-luga*, Kahire: Dâru'l-hadis, 2009.
- Cezîrî, Abdurrahmân b. Muhammed b. İvaz. *el-Fıkh 'ale'l-mezâhibi'l-erba'a*, Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-ilmîye, 2003.
- Dımaşkî, Alâüddin Muhammed b. Muhammed Emîn b. Ömer el-Hüseynî. *el-Hediyetü'l-'alâ'iyye*. İstanbul: Mektebetü's-sahafe, 1993.
- Dımaşkî, Muhammed Emîn b. Ömer b. Abdilazîz el-Hüseynî. *Reddü'l-muhtâr 'ale'd-Dürri'l-muhtâr*. Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-ilmîye, 1994.
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdi. *es-Sünen*. nşr. Muhammed Abdülaziz el-Halidi. b.y.: Dâru'l-kütübi'l-ilmîye, 2015.
- Ebû Hanîfe, Nu'mân b. Sâbit b. Zûtâ b. Mâh. *el-Fıkhü'l-ekber*. İstanbul: Dâru's-şifa, 2017.
- Günay, Hacı Mehmet. “Nifas”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklo-*

⁸⁹ Ebû İsa Muhammed b. İsa b. Sevre (Yezid) et-Tirmizî, *es-Sünen*, nşr. Halid Abdülgani Mahfuz (Beyrut: Dâru'l- Kütübi'l- İlmîye, 2016), “Menakıb”,32.

pedisi. Erişim 26 Nisan 2020

Hattâbî, Ebû Süleymân Ahmed b. Muhammed b. İbrâhîm b. Hattâb el-Büstî. *Me'âlimü's-sünen Şerh-u Sünen-i Ebi Davud*. Dımaşk: Müessesetü'r-risale Naşirun, 2015.

İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd el-Kazvîni. *es-Sünen*, nşr. Ahmed Şemsüddin. b.y.: Dâru'l- kütübi'l- ilmiye, 2015.

İsfahânî, Ebü'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. el-Mufaddal er-Râgıb. *el-Müfredât fî garîbi'l-Kur'ân Müfredâtü elfâzi'l-Kur'ân*. Dımaşk: Dâru'l-kalem, 2009.

Kitâb-ı Mukaddes. Erişim 4 Mart 2021.
<https://www.kitabimukaddes.com>

Kösmene, Süleyman. *Dört Mezhebin İslam İlmihali*. İstanbul: Yeni Asya Neşriyat, 2012.

Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II. Hayreddin Karaman vd. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 3. Basım, 2014.

Mergînânî, Ebü'l-Hasen Burhânüddîn Alî b. Ebî Bekr b. Abdilcelîl el-Fergânî. *el-Hidâye Şerh-u Bidâyetü'l-mübtedî*. Kahire: Dâru'l-hadis, 2008.

Mevsilî, Ebü'l-Fazl Mecdüddîn Abdullah b. Mahmûd b. Mevdûd. *el-İhtiyâr li-ta'îli'l-Muhtâr*. Beyrut: Dâru'l-ma'rife, 2011.

Meydânî, Abdülganî b. Tâlib b. Hammâde el-Meydânî el-Guneymî ed- Dımaşki. *el-Lübâb fî Şerhi'l-kitâb*. Beyrut: Dâru'l-kütübi'l- ilmiye, 2015.

Müslim, Ebü'l-Hüseyin Müslim b. el-Haccâc. *el-Câmi'u's-sahîh*, nşr. Muhammed Fuâd Abdülbâki. b.y.: Dâru'l-hadis, 2010.

Nesâî, Ebû Abdirrahmân Ahmed b. Şuayb b. Alî. *es-Sünen*, nşr. Ahmed Şemsüddin. b.y.: Dâru'l- kütübi'l- ilmiye, 2015.

Önal, Recep. *İmam Birgivi'de Bilgi ve İnanç Paradigması*. Bursa: Emin Yay., 2019.

Önal, Recep. *Ebü'l-Berekât en-Nesefti ve Kelamî Polemikleri*. Bursa: Emin Yay., 2017.

- Önal, Recep. “İmam Mâtürîdî”ye Göre Ehl-i Kitap’la İlişkilerin Dinî Temelleri”, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 4/3 (2015): 516-541.
- Semerkindî, Ebû’l-Kâsım İshâk b. Muhammed b. İsmâil el-Kâdi el-Hakîm. *es-Sevâdü’l-a’zam*. İstanbul: Dârü’ş-şifa, 2017.
- Serahsî, Ebû Bekr Şemsü’l-eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed. *el-Mebsût*, Beyrut: Dârü’l-kütübi’l-ilmîye, 2017.
- Şentürk, Lütfi - Yazıcı, Seyfettin. *İslam İlmihali*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2013.
- Tîbî, Ebû Muhammed Şerefüddîn Hüseyin b. Abdillâh b. Muhammed, *el-Kâşif ‘an hakâ’iki’s-sünen (Şerhu’t-Tîbî alâ Mişkâti’l-Mesâbih)*. Mekke: Mektebetü Nezzar Mustafa el-Bâz, 1997
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre Yezîd. *es-Sünen*. nşr. Halid Abdülganî Mahfuz. Beyrut: Dârü’l- kütübi’l- ilmîye, 2016.
- Yaran, Rahmi. “Dövme”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. Erişim 28 Nisan 2020.
- Yazır, Elmalılı M. Hamdi. *Hak Dîni Kur’an Dili 3*. İstanbul: Merve Yayınları, 2001.
- Yücel, Ahmet. *Hadis Usulü*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Yayınları, 2018.
- Zihni, Mehmed. *Ni’met-i İslam*. İstanbul: Huzur Yayınevi, 2015.

A Comparison between the Ḥadīths and the Sunna

Summary

Although ghusl is a basic worship that concerns all Muslims since adolescence, it is an inherent need in traditional beliefs that are not of divine origin; It is a type of cleansing similar practises of which were seen in Jahiliyya polytheists, Zoroastrianism, Ancient Egyptian religion, Hinduism and Iraqi subjects (Mandaeans). As a natural consequence of this; those who have just converted to Islam continue the practices in their former beliefs and cultures, malicious propagandists who appear to be from Ahl al-Kitāb, to mislead the uninformed Muslims, the expansion of Islamic geography and the development of social relations with members of different religions and nations and -as a natural consequence of this- the exchange of information and their cultural interaction, the increase in the number of false ḥadīths with the aim of distorting the religion or serving the religion, ignorance resulting from incomplete or wrong understanding of the Qurān and the Sunna are reasons that are the main mistakes that have been made in the history of the Islamic religion and that have contributed to a false understanding of it. As in all matters related to religion, many superstitions, and practices have emerged about ghusl and have been persistently carried out throughout the history of Islam since it has been considered to be a religion. Although all the issues related to the ghusl are mentioned in the finest detail in the Sunna, information and practices that have no evidence in the Sunna have been accepted as religious knowledge among the people in time. The fact that the Prophet had different practices on similar issues, as a natural result of his duty of 'proselytizing', representation and invitation caused different practices related to the same situation regarding ghusl. Over time, the widespread practice among people of sects different from the one to which they belong has made it difficult to appeal to sound knowledge and practices, as it may cause superstitions and rules that have no evidence in the Sunna to be considered sectarian ap-

proaches. However, the efforts of some people who do not know the sciences of the Qurān, the methods and branches of the sciences of ḥadīth, who do not have the ability to make judgments from them, and who do not even have sufficient basic knowledge about religion, are naturally futile. As a result, the fundamental sources of religion have been misunderstood, and schism, superstition and non-religious superstitions have gained popularity among people. Ghusl worship, which has a great place in the daily life and worship of Muslims, also took its share of this process, and superstitions and superstitions that are not based on the Qurān and the Sunna were more popular among the people than religious knowledge and practices. This situation can cause serious consequences that may lead to the interruption or even abandonment of obligatory acts such as prayer, fasting and reading the Qurān. Since ghusl is a ritual that is seen in other divine-based distorted religions and traditional beliefs, it is revealed that the sources of false information and practices about ghusl are inherited from ancient religions, cultural inheritance, and news from Israelites. As with all religious issues, in order to prevent false information and practices regarding ghusl and to eliminate information pollution, it is necessary to purify sound information from schism and superstition, to investigate the evidence of the issue from the Qurān and the Sunna, and to correctly interpret it with a scholarly meticulousness. In this study, authentic information and practices related to ghusl will be discussed together with its sources, the sources of superstitions and superstitions will be examined and it will be tried to contribute to the elimination of information pollution on this subject.

Keywords: Hadīth, Sunna, cleaning, ghusl, ablution.